

УДК 378+001.89

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208677>

Олена КУЛИК,
orcid.org/0000-0001-9116-4403
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри української лінгвістики і методики навчання,
доцент кафедри професійної освіти
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Київська область, Україна) olenakulyk@gmail.com

ЯКІСНИЙ ВМІСТ ПОСІБНИКІВ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ КЛЮЧОВИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ

У статті порушено проблему якісного вмісту навчальних книг для здобувачів вищої освіти; унаочнено наявність її з опертям на зіставлення вмісту посібників «Методологія та організація наукових досліджень» різних авторів та років видань; доведено, що через відсутність чітко сформульованих вимог спостерігаємо безлад у структурному, змістовому й інформаційному наповненні посібників з однієї й тієї самої дисципліни; висловлено припущення, що автори чи укладачі навчальних книг (вони ж – науково-педагогічні працівники) або не досить сумлінно ставляться до якості видань, або пишуть їх сліпо, інтуїтивно, методом спроб і помилок, наслідування, через те, що не мають належного теоретико-методичного підґрунтя, необхідного для їхнього створення; наголошено, що посібники нового покоління потребують урахування оновлених цілей освіти, змісту, форм, методів, засобів навчання, виховання, контролю й самоконтролю майбутніх фахівців. Умотивовано, унаочнено й переконливо доведено, що вміст підручника буде якісним лише за умови зреалізованих автором ключових підходів до навчання – компетентнісного, студентоцентрованого й діяльнісного. Висновувано, що якість освітніх послуг закладу вищої освіти, його привабливість для потенційних абітурієнтів починається з усвідомлення викладачем відповідальності за якість структурного, інформаційного й змістового наповнення навчально-методичного комплексу дисципліни загалом й посібників, які посилюють їх, зокрема; навчальні книги нового покоління мають бути компетентнісно орієнтованими й урахувати специфіку мислення студентської молоді в епоху інформаційного суспільства; автор посібника має дотримати обов'язкових структурних складників, зазначених у положеннях / методичних рекомендаціях / вимогах відповідних закладів вищої освіти; забезпечення якісного контенту навчальних книг нового покоління можливе лише за опертя автора на компетентнісний, студентоцентрований і діяльнісний підходи до навчання.

Ключові слова: якість, здобувачі вищої освіти, посібники, вміст, підходи до навчання.

Olena KULYK,
orcid.org/0000-0001-9116-4403
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor;
Professor at the Department of Ukrainian Linguistics and Methods of Education,
Associate Professor at the Department of Professional Education
of Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav
(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) olenakulyk@gmail.com

QUALITY CONTENT OF MANUALS FOR HIGHER EDUCATION APPLICANTS IN THE CONTEXT OF KEY APPROACHES TO LEARNING

The article raises the problem of educational books quality content for higher education applicants. Educational books quality content existence is specified concerning the contents comparison of the “Methodology and organization of scientific research” manuals of different authors and publication years. It has been proved due to the lack of clearly defined requirements, we observe a disorder in the structural, substantive and information content of the manuals for the same discipline. It has been suggested that the educational books' authors or compilers (they are also scientific and educational workers) either do not treat the quality of publications conscientiously enough, or write them blindly, intuitively, by trial and error method, imitation, because they do not have proper theoretical and methodological background necessary for creating educational books. The author emphasized that the next generation manuals require taking into account the renewed education objectives, content, forms, methods, means of education, training, supervision and self-monitoring of future specialists. It was motivated, visualized and convincingly proven that the manual content will be qualitative only if the author's competence, student-centered and action-oriented key approaches to learning are implemented.

The author concludes that the quality of higher education institution educational services and its attractiveness for potential applicants begins with the teacher's responsibility awareness for the structural, information and substantive

content of educational and methodical complexes quality of the discipline in general and manuals that reinforce them, in particular. Next generation manuals should be competence oriented and take into account students' specific thinking in the information society era. The manual author must comply with the manual mandatory structural components as specified in the regulations / guidelines / requirements of the respective higher education institutions. Providing quality content for the next generation of educational books is possible only if the author relies on competence, student-centered and action-oriented approaches to learning.

Key words: *quality, higher education applicants, manuals, content, approaches to learning.*

Постановка проблеми. Високий рівень якості освітніх послуг ЗВО свідчить про його «обличчя», неповторність, креативність, привабливість для абітурієнтів. При цьому «левова частка» успіху чи неуспіху в досягненні такого рівня залежить від фахової компетентності науково-педагогічних працівників, які забезпечують викладання кожного (обов'язкового чи вибіркового) компонента освітньої програми. Нині чільне місце відведено усвідомленню педагогом корелювання змістового наповнення навчально-методичних комплексів дисципліни (НМКД) з Цілями сталого розвитку, відповідно до яких заклади вищої освіти, зокрема, мають забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців, які володіють *затребуваними навичками* для працевлаштування, отримання гідної роботи та занять підприємницькою діяльністю (Цілі сталого розвитку, 2017; Кулик, 2020: 178–179).

НМКД містять як обов'язкові, так й інші, необхідні для успішного вивчення дисципліни, компоненти, що їх визначає ЗВО, кафедра чи викладач. З-поміж цих «інших компонентів» зосередимо увагу на посібниках, адже сьогодні маємо багато нерозв'язаних, відкритих, дискусійних, непевних питань, що стосуються структурного, змістового, інформаційного й іншого наповнення навчальних книг, його скерування на формування в здобувачів освіти затребуваних навичок – спеціальних і соціальних.

Аналіз досліджень. Різним теоретичним і практичним аспектам створення якісних підручників для тих чи тих ланок закладів загальної середньої освіти присвятили дослідження М. Арцишевська; О. Бандура; В. Безпалько; Н. Голуб; О. Горошкіна; А. Євтодок; С. Караман, О. Караман; Я. Кодлюк; О. Кучерук; Т. Лукіна; В. Олефіренко; С. Омельчук; О. Пометун; І. Смагін; О. Топузов; А. Фасоля й ін.; посібників для ЗВО: І. Артёмов; О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь; О. Вашук; А. Гречихин, Ю. Дреус; О. Кулик, Л. Овсієнко, Л. Кардаш; Т. Омельчук; Г. Рябцев, М. Прокопенко, С. Горбачов; А. Попович; М. Сагун, С. Симоненко й інші. Багатогранність, складність означеної проблеми зумовлена міжпредметним / міждисциплінарним / міжрівневим її статусом, тому вимагає уваги, обговорення, зумовлює необхідність подальшого дослідження,

наукового пошуку шляхів вирішення, розв'язання.

Мета статті – привернути увагу дослідників та унаочнити наявність проблеми з опертям на зіставлення вмісту навчальних посібників «Методологія та організація наукових досліджень» різних авторів та років видань; довести, що забезпечення якісного контенту навчальних книг нового покоління можливе лише за опертя автора на ключові підходи до навчання.

Виклад основного матеріалу. У Національному стандарті України «Видання. Основні види. Терміни та визначення» (ДСТУ 3017: 2015), що набув чинності 01.08.2016 р., зазначено такі види навчальних видань: підручник – <...> містить у повному обсязі систематизований обсяг навчальної дисципліни, відповідає програмі та має відповідний *офіційно наданий гриф* – п. 4.9.4.2 (Видання, 2016: 13); навчальний посібник – <...> доповнює або частково (повністю) замінює підручник і має відповідний *офіційно наданий гриф* – п. 4.9.4.3 (Видання, 2016: 13); навчально-методичний посібник – <...> основним змістом якого є методика викладання навчальної дисципліни (її розділу, частини) або методика щодо розвитку та виховання особистості – пп. 4.9.4.3.1 (Видання, 2016: 13–14). У 2014 році МОН відмовилося від обов'язкового грифування посібників (наказ № 486 від 18 квітня), переадресувавши цю місію вченим радам ЗВО «з метою забезпечення реальної автономії вищих навчальних закладів, підсилення їх відповідальності за якість освітніх послуг, стимулювання наукової діяльності» (Наказ, 2014: 1). Відтоді майже всі посібники для здобувачів вищої освіти схвалює й рекомендує до друку вчена рада того закладу, що в ньому працює автор, який своєю чергою під час створення навчальної книги керується відповідними постановами чи положеннями, затвердженими ЗВО у встановленому порядку.

З одного боку, автономність ЗВО дає можливість для авторського креативу, демократичного діалогу, урахування потреб здобувачів освіти, реалізації студентоцентрованого підходу до навчання тощо, з іншого – за відсутності чітко сформульованих вимог спостерігаємо безлад у структурному, змістовому й інформаційному наповненні навчальних книг (у межах однієї й тієї самої дисципліни).

Значна частина їх розміщена у Всемережі, доступна в онлайн-версії, що спонукає здобувачів аналізувати, порівнювати, ставити собі (чи викладачеві, який читає дисципліну) запитання, відповіді на які невтішні: або автори чи укладачі посібників (вони ж науково-педагогічні працівники) не досить сумлінно ставляться до якості видань, або часто пишуть їх сліпо, інтуїтивно, методом спроб і помилок, наслідування (і це не дивно, оскільки й донині належного теоретико-методичного підґрунтя, необхідного для створення навчальних книг, ми не маємо, а освітніх програм, у яких наявний такий компонент, як «теорія підручкотворення», нараховуємо одиниці); рецензенти ж, члени навчально-методичних комісій, вченої ради, врешті й керівники ЗВО, часто розраховують на порядність чи науковий авторитет автора, схвалюють, дають рекомендацію й... («voilà») навчальна книга виходить друком.

Кому потрібна неякісна навчальна книга? Викладачеві? Кафедрі? ЗВО? Можливо... Для звітності... Та не здобувачеві. Якість освітніх послуг, що їх надає ЗВО, а отже, й авторитет, і привабливість для потенційних абітурієнтів, починається з відповідальності викладача перед здобувачем. Отож, якщо ми справді хочемо щось змінити, забезпечити якісну освіту, прагнемо, щоб автономія та демократизація у виданні посібників не перетворилася на самодіяльність та легковажність, передовсім педагог, науково-педагогічний працівник ЗВО має усвідомлено ставитися до змістового наповнення НМКД загалом й посібників, які посилюють їх, зокрема. На нашу думку, влучною є цитата римського філософа Сенеки (молодшого): «Ніхто не стає гарною людиною випадково» (Сенека; *Енциклопедія*, 2007: 138), яку – трохи в іншому формулюванні – за відновлення / оновлення якісного рівня освіти маємо зробити офіційним гаслом сучасного науково-педагогічного працівника: «Працюй над собою! Ніхто не стає гарним автором випадково» (чи науковцем / фахівцем / викладачем...).

Об'єктом нашої уваги стали навчальні посібники з освітнього компонента «Методологія та організація наукових досліджень», які є обов'язковими у програмах другого (магістерського) рівня ВО для всіх спеціальностей. Перш ніж розпочати роботу зі створення посібника для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова та література), ми мали проаналізувати ті, які пропонуємо здобувачам у переліковій літературі з курсу, й ті, які є у відкритому доступі. Перше, на що звернули увагу, – структура посібників. Навчально-методичний відділ / комі-

сія кожного ЗВО розробляє методичні рекомендації / вимоги щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників, яких мають дотримувати автори, та згідно з якими вчена рада приймає рішення щодо схвалення / несхвалення й надання рекомендації до друку. Проаналізувавши методичні рекомендації / вимоги, розміщені на сайтах різних ЗВО, ми дійшли висновків, що майже всі, з оперттям на Додаток 1 наказу МОН № 588 від 27.06.2008, обов'язковими визначають такі структурні складники посібника: зміст (перелік розділів); вступ (або передмова); основний текст; питання, тести для самоконтролю; обов'язкові та додаткові задачі, приклади; довідково-інформаційні дані для розв'язання задач (таблиці, схеми тощо); апарат для орієнтації в матеріалах книги (предметний, іменний покажчики). Розглянемо, чи дотримують автори цих складників* (*посібники для аналізу, повнотекстові варіанти яких розміщені у відкритому доступі репозиторіїв ЗВО, обирали випадково, за принципом «кульок лототрону») (Таблиця 1).

Як бачимо, жодний із посібників не містить всіх обов'язкових структурних компонентів навчальної книги, передбачених Додатком 1 наказу МОН № 588. Можна зауважити, що Додаток уміщує лише методичні рекомендації. Це й справді так. Та який освітній потенціал посібника, якщо він містить лише теоретичний блок (і яка у цьому разі його відмінність від курсу лекцій); теоретичний блок і тестові завдання; теоретичний блок і питання для самоконтролю? Чи є таке навчальне видання компетентнісно орієнтованим? Мабуть, що ні.

В умовах досягнення Україною Цілей сталого розвитку компетентнісно орієнтоване навчання стає пріоритетом, тому посібники нового покоління потребують урахування оновлених цілей освіти, змісту, форм, методів, засобів навчання, виховання, контролю й самоконтролю майбутніх фахівців, які не лише оволодіють спеціальними й соціальними навичками, матимуть сформовані на високому рівні ті чи ті компетентності (передбачені освітньою програмою), а й будуть здатні до самоаналізу, самооцінки, самопроєктування, самореалізації, самоконтролю, саморозвитку в подальшій професійній діяльності.

Отже, пріоритетом під час укладання навчального посібника для здобувачів вищої освіти визначаємо компетентнісний зміст як текстового, так і позатекстового компонентів, що можливо лише за урахування *компетентнісного підходу* до навчання в процесі структурного, змістового й інформаційного наповнення навчальної книги.

Таблиця порівняльного аналізу структурних складників навчальної книги
«Методолгія та організація наукових досліджень» різних авторів та років видань

Вихідні дані	Рік випуску	Рекомендація	Зміст	Вступ	Основний текст	Питання для самоконтролю	Тести	Обов'язкові та додаткові задачі,	довідково-інформаційні дані для	апарат для орієнтації в матеріалах книги	Інше
Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2006. 206 с.	2006	МОН	+	+	+	-	-	-	-	-	-
Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.	2010	МОН	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Краус Н.М. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава: Оріяна, 2012. 183 с.	2012	-	+	+	+	-	+	-	-	-	глосарій; експрес-контроль; методичні рекомендації; карта аудиторної та самостійної роботи; порядок організації контролю та оцінювання знань; додатки
Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / В.М. Михайлов та ін. Харків: ХДУХТ, 2014. 220 с.	2014	вчена рада	+	+	+	-	+	-	-	-	методичні рекомендації; завдання для самостійної роботи
Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.	2016	вчена рада	+	+	+	+	-	-	-	-	-
Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.	2017	вчена рада	+	+	+	-	-	-	-	-	-
Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін.; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.	2018	вчена рада	+	+	+	-	-	-	-	-	завдання для самостійної роботи

Здобувач вищої освіти має розуміти задля чого він вивчає ту чи ту дисципліну, опановує тему, виконує завдання; усвідомлювати компетентності, які будуть сформовані, роль їх у майбутній фаховій діяльності. Ця думка вже стала *чільноруховою* в сучасних педагогічних концепціях (уважаємо, це найбільш вдалий варіант відповідника слову-чужизмові *mainstream*, взятий із словника «Словотвір» – slovotvir.org.ua). Щоб забезпечити таке розуміння, усвідомлення, викладач, автор посібника, має дотримати рівноваги між інформативністю й доступністю. Якщо текст написано (1) надто складно, ірраціонально, хаотично, завдання сформульовано нечітко, некоректно, занадто об'ємно, незрозуміло щодо змісту й способу виконання; (2) примітивно, занадто просто, – в обох випадках здобувач або обере навчальну книгу іншого автора (якщо та відповідатиме його запитам), або втратить мотивацію вивчати дисципліну. При цьому потрібно врахувати специфіку мислення студентської молоді в епоху інформаційного суспільства. Сьогодні загальноживаним стає слово «і-серфінг», що означає процес перескакування з однієї вебсторінки на іншу (за Cambridge Dictionary іменник *surfing*, з ремарками [U] (INTERNET), означає активність проведення часу відвідування різних вебсайтів в Інтернеті). Призвичаївшись до надміру інформації, сучасна молодь звикла «серфінгувати» й у процесі читання навчальної літератури, перескакуючи з рядка на рядок, зі сторінки на сторінку, з посібника на посібник. Це також має врахувати автор під час створення навчальної книги й використати з користю для себе й здобувачів.

Отож, компетентнісний підхід до навчання буде зреалізовано в посібникові, якщо: 1) матеріал матиме щонайменше два обов'язкові блоки – теоретичний і практичний; 2) текстовий та позатекстовий компоненти посібника буде скеровано на формування означених в освітній програмі компетентностей; 3) матеріал теоретичного блоку подано стисло, зрозуміло, лаконічно з відповідними покликаннями на використані джерела; 4) в електронних варіантах посібників, розміщених на сайтах ЗВО, використано гіперпосилання задля ознайомлення здобувачів із джерелами, які мають інформаційну й наукову цінність та «відсіювання» тих, які її не мають; 5) дотримано рівноваги між інформативністю й доступністю; 6) наявні завдання різної складності відповідно до рівнів засвоєння інформації: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка (згідно з таксономією Б. Блума); 7) урівноважено завдання, скеровані на формування спеціальних та соці-

альних навичок; 8) запропоновано завдання, що вимагають креативного чи творчого підходу до вирішення їх.

Безперечно, має бути зреалізовано *студенто-центрований підхід* до навчання (ми вважаємо, що це підхід, хоча в наукових працях часто натрапляємо на трактування його як моделі чи принципу навчання). Ідея студентоцентризму полягає в тому, що викладач (і ЗВО загалом) має коригувати навчальний процес з урахуванням запитів і можливостей кожного здобувача, тобто студент є стрижнем (центром) сучасного освітянського простору.

Як реалізує означений підхід викладач у межах дисциплін, навчання яких він забезпечує? По-перше, розробляє багатоваріантний НМКД, що уможливорює якісне засвоєння її з опертям на початковий знаннєвий рівень, психологічні особливості, інтелектуально-особистісний потенціал, мотиви, стратегічну мету й проміжні цілі здобувача; по-друге (надзвичайно важливо!), враховує можливості е-навчання, що уможливорює взаємодію суб'єктів освітнього процесу незалежно від їхньої локації; по-третє, надає зрозумілу інформацію про критерії оцінювання, методи, прийоми навчання, форми роботи та контролю тощо; по-четверте, залучає студентів до викладання окремих тем, участі в семінарах, круглих столах, конференціях, конкурсах наукових робіт; по-п'яте, дослухається до їхніх ідей стосовно поглибленого опрацювання чи й оновлення питань, що розглядають в межах теми, й таке інше. Таке, на перший погляд, ніби «загравання», «поступливість» викладача, насправді має неабиякий вплив на особистість майбутнього фахівця: формує в здобувачів готовність і здатність аргументувати обрану позицію, переконувати співрозмовників, незалежно від їхнього соціального статусу, брати відповідальність (у ЗВО – за індивідуальну траєкторію навчання; в подальшій фаховій діяльності – за власні рішення) тощо.

Як має зреалізувати означений підхід автор посібника? Розробити електронний курс. Або хоча б електронний посібник. Маємо на увазі не статичний (що дублює паперове видання у форматі pdf чи іншому), а з елементами мультимедійності, мультимедійний, інтерактивний або ж інтелектуальний. Такий посібник забезпечить інтерактивну взаємодію між суб'єктами навчального процесу, що є надзвичайно важливим для різних груп замовників освітніх послуг: осіб з особливими потребами; здобувачів за дуальною формою; тих, хто навчається у двох ЗВО водночас; працює (зокрема й за кордоном); має сім'ю;

бажає спробувати нові форми інтерактивної взаємодії тощо.

Отже, студентоцентрикований підхід до навчання буде зреалізовано в посібникові, якщо автор: 1) окрім традиційного паперового створить *НЕ статичний* електронний посібник з вільним доступом до нього через локальну мережу ЗВО або Всемережу; 2) розробить алгоритм багатоваріантної інтерактивної взаємодії зі здобувачами в умовах не обов'язкової фіксації їх у конкретній академгрупі чи курсі (але з урахуванням специфіки дисципліни, наприклад, в межах освітнього компонента «Методологія та організація наукових досліджень» обов'язковою є «прив'язка» до спеціальності); 3) розробить алгоритм гнучкої інтерактивної взаємодії як зі здобувачами, які мають досвід самоосвіти, розвинене критичне мислення, сформований понятійно-категорійний апарат, ціннісні настанови наукового пізнання, так і з тими, які не мають їх.

Якість навчального матеріалу посібника, на нашу думку, тісно пов'язана й із урахуванням *діяльнісного підходу* до навчання. Передовсім маємо на увазі мовленнєву діяльність. Майбутній фах магістрів корелює з науково-педагогічною комунікацією, яка, своєю чергою, передбачає вправне послуговування мовними засобами в різних комунікативних ситуаціях. Такої вправності можемо досягти лише за умови рівнобіжного тренування всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). Для того щоб бути вправним у комунікації, магістранту недостатньо лише засвоїти понятійно-категорійний апарат дисципліни, потрібно, щоб слова-поняття «включалися» в його реальне життя і науково-педагогічну діяльність, задовольняли справжні потреби. Пам'ять людини фіксує всі вивчені слова-поняття, однак відтворює їх автоматично лише за умови регулярного вживання (в змодельованих чи реальних комунікативних ситуаціях), а отже, викладач, автор посібника, має дібрати такі завдання, що спонукатимуть здобувачів до різних видів мовленнєвої діяльності. Це сприятиме не механічному, а логічному запам'ятовуванню

й водночас формуванню усвідомлених мотивів вивчення дисципліни.

Отже, діяльнісний підхід до навчання буде зреалізовано в посібникові, якщо автор: 1) у процесі добору текстового й позатекстового матеріалу зацентрує увагу на рівнобіжному тренуванні всіх видів мовленнєвої діяльності; 2) у завданнях до практичного блоку передбачить: а) цілеспрямоване сприймання-спостереження, якому властива плановість, послідовність і систематичність, включення розумових операцій зіставлення, порівняння, узагальнення і класифікації об'єктів сприймання; б) участь магістрантів у змодельованих чи реальних науково-педагогічних комунікативних ситуаціях; в) науковому дискурсі. Означені завдання скеровані на інтелектуально-творчий процес, що безпосередньо впливає й на мовленнєву діяльність – вербальне оформлення мислительно-мовних операцій, яке передбачає поетапну реалізацію, наявність внутрішньої схеми дій, оформлення й структурування за допомогою системи мовних одиниць і правил, зовнішнє вираження (говоріння, письмо) / невивраження (слухання, читання), орієнтовану на задоволення комунікативно-пізнавальних потреб здобувачів освіти.

Висновки. Підсумовуючи, можемо стверджувати, що якість освітніх послуг ЗВО, його привабливість для потенційних абітурієнтів, починається з усвідомлення викладачем відповідальності за якість структурного, інформаційного й змістового наповнення НМКД загалом й посібників, які посилюють їх, зокрема; навчальні книги нового покоління мають бути компетентісно орієнтованими й ураховувати специфіку мислення студентської молоді в епоху інформаційного суспільства; автор має дотримати обов'язкових структурних складників посібника, зазначених у положеннях / методичних рекомендаціях / вимогах відповідних ЗВО (звісно, з певним варіюванням); забезпечення якісного контенту навчальних книг нового покоління можливе лише за опертя автора на компетентісний, студентоцентрикований і діяльнісний підходи до навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/surfing> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Видання. Основні види. Терміни та визначення. (ДСТУ 3017: 2015). URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf (дата звернення: 13.03.2020).
3. Кулик О. Д. Значущість soft skills для якісної підготовки майбутніх педагогів в умовах досягнення Україною цілей сталого розвитку. *Education for Achieving Sustainable Development: collective monograph. Katowice: Publishing House of Katowice School of Technology*, 2020. Р. 178–188.
4. Наказ МОН № 588 від 27 червня 2008 р. Щодо видання навчальної літератури для вищої школи. URL: https://www.psyh.kiev.ua/images/Nakaz_mon_588_2008.pdf (дата звернення: 15.03.2020).

5. Наказ МОН № 486 від 18 квітня 2014 р. Деякі питання скасування процедури надання Міністерством освіти і науки грифів навчальній літературі для вищих навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-skasuvannya-protseduri-nadannya-ministerstvom-osviti-i-nauki-grifiv-navchalny-literaturi-dlya-vishchikh-navchalnikh-zakladiv> (дата звернення: 15.03.2020).
6. Словотвір: словник відповідників запозичених слів. URL: <http://slovotvir.org.ua/> (дата звернення: 16.03.2020).
7. «Цілі Сталого розвитку: Україна» у 2017 році. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (дата звернення: 12.02.2020).
8. Сенека Луцій Анней (младший). Афоризми. *Енциклопедія мудрости* / сост. К. Антриевская, М. Агеев, И. Атрощенко, Е. Атрощенко, Н. Герасименко и др. Можайск : Роосса, 2007. С. 132–142.

REFERENCES

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/surfing> (access date: 15.03.2020) [in English].
2. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia. (DSTU 3017: 2015). [The publication. Main species. Terms and definitions. (DSTU 3017: 2015)]. URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3017_2015.pdf (access date: 13.03.2020). [in Ukrainian].
3. Kulyk, O. D. Znachushchist soft skills dlia yakisnoi pidhotovky maibutnix pedahohiv v umovakh dosiahnennia Ukrainoiu tsilei staloho rozvytku [The significance of soft skills for the quality training of future teachers in the context of Ukraine's achievement of sustainable development goals]. *Education for Achieving Sustainable Development: collective monograph*. Katowice : Publishing House of Katowice School of Technology, 2020. P. 178–188 [in Ukrainian].
4. Nakaz MON № 588 vid 27 chervnia 2008 r. Shchodo vydannia navchalnoi literatury dlia vyshchoi shkoly [MES Order № 588 of June 27, 2008. On the educational literature publication for higher education]. URL: https://www.psyh.kiev.ua/images/Nakaz_mon_588_2008.pdf (access date: 15.03.2020) [in Ukrainian].
5. Nakaz MON № 486 vid 18 kvitnia 2014 r. Deiki pytannia skasuvannia protsedury nadannia Ministerstvom osvity i nauky hryfiv navchalnii literaturi dlia vyshchikh navchalnykh zakladiv. [MES Order № 486 of April 18, 2014. Some issues of granting procedure cancellation by the Ministry of Education and Science of the visas for educational literature for higher educational institutions]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-skasuvannya-protseduri-nadannya-ministerstvom-osviti-i-nauki-grifiv-navchalny-literaturi-dlya-vishchikh-navchalnikh-zakladiv> (access date: 15.03.2020) [in Ukrainian].
6. Slovotvir: slovnyk vidpovidnykiv zapozychenykh sliv [Word formation: dictionary of borrowed words matches]. URL: <http://slovotvir.org.ua/> (access date: 16.03.2020) [in Ukrainian].
7. “Tsili Staloho rozvytku: Ukraina” u 2017 rotsi [“Sustainable Development Goals: Ukraine” in 2017]. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (access date: 12.02.2020). [in Ukrainian].
8. Seneka Lutsyi Annei (mladshyi). Aforizmy. *Jenciklopedija mudrosti* [Aphorisms. Wisdom Encyclopedia] / sost. K. Antrievskaja, M. Ageev, I. Atroshhenko, E. Atroshhenko, N. Gerasimenko i dr. Mozhaik: ROOSSA. pp. 132-142 [in Russian].